

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De sensu gustûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

rem sentit. Odor ergo fit ex eo temperamento, in quo sicum praevalet humido; ita tamen ut aliqua etiam superfit humiditas; nam cineres ligni odorati odore carent, quia euaporatum in illis est totum humidum. Terra cum primum compluitur, odora fit, quamdiu humidum superatur a siccitate; quando vero nimium humectata est, cessat odor. Idem evenit in floribus; nam rosa quando exsiccat sunt, minus habent odoris. Aristoteles *scilicet* 12. *problem. quaest.* 3. ait arbores quasdam, super quas caelestis arcus recubuerit, fieri odoratiores propter aduentum mediocriter humoris. Docet etiam idem Philosophus, eam esse causam ob quam Africa minus ferax sit odorum quam Arabia; quia est siccior quam illa.

Causa odorum. Dico secundò, causam odorum effectivam esse calorem temperatum, quo attenuatur, & concoquitur humidum.

Ratio est, quia sic experimur; aqua enim rosacea, dum modicè incalescit, fit odoratior. Allia iuxta rosas confusa reddunt eas odoratiores, quia solum calefaciunt, inquit Contentenus *lib. 5. de elementis*: vina minus hyeme fragrant quam aestate.

Moschus, zibetum, ambar. Nec est quod obiciat aliquis, moschum, zibetum, & ambar calore debito carere ac siccitate: nam licet moschus fiat vel ex sanguine concreto feræ alicuius vulpi simillimæ, vel, ut aliis placet, fera illa cerebro enecta verberè, deinde putrefacta & comminuta in particulas, sit odoratissimus ille moschus; zibetum autem sudor sit felium quarundam; denique ambar sit vel aliquid innatum balanis, quia ubi crebriores illæ sunt, maior est illius copia, imò sæpe reperitur in illarum ventre; vel sit fungi marini species, à profundo, vel saxis, ubi adnascitur, diuulsa, & à fluctibus delata in littus, quo utatur balæna ut pabulo; semper dicendum est sufficientem in illis calorem ac siccitatem esse ad odores. Vide Matthiolum *in lib. 1. Dioscoridis*, c. 10. & 21.

Solutio primæ dubitationis. Ad primam respondeo, posse simul in eodem subiecto secundum diuersas partes esse odorem cum sapore; nam partes cibi crassiores subiectum sunt saporis; quæ verò sunt tenuiores & spirituosæ, subiectum sunt odoris. V. g. licet eadem caro sapida sit & odorata; sapida tamen est secundum partes terrestres; odora verò secundum partes subtiliores in aliis inclusas. Eadem ratio est aquæ stillatitiæ; nam odor subieciatur in partibus illis, quæ sunt spirituosæ ac sicciores. Ideò quando euaporata illæ sunt, minus habent odoris.

Ad secundam respondeo esse in pane bis cocto & adusto aliquem etiam odorem cum sapore, quia partes eius incluse in crassioribus spirant aliquid odoris; aromata verò siccissima habent etiam aliquid humiditatis.

Ad tertiam respondeo effectus illos causari à substantiis, quibus ut subiectis odores inhaerent, non autem ab ipsis odoribus; nam substantiæ illæ his imbutæ qualitatibus alia quoque habent accidentia, per quæ possunt esse animali vel beneficiæ, vel maleficiæ. Ideò Philosophus odorem non raro appellat fumum & halitum, quia odor plerumque in huiusmodi substantiis residet; ex quo etiam fit ut res odorifera assidua odorum expiratione absumantur; quia non solus perit odor, sed dissilatur halitus continens odorem.

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

Proprium organum odoratus.

Certum est primò, in organo olfactus alias esse partes externas, alias internas. In externo naso tria sunt ossa; vnum vtrinque, quæ tertium ab ethmoide exortum veluti paries interiectus determinant. Feruntur hæc ossa ad medium duntaxat nasi, quod superest, cartilagineum est; si enim osseus totus esset, non emungi facile posset. Constat autem quinque cartilaginibus. Vfus externi nasi multiplex est; recipit enim aërem, purgatur in eo cerebri pituita, colligit odores.

Nasi partes externæ.

B Nasus internus duas habet partes, nimirum processus mammillares, & os vnicum. In media frontis basi situm os ethmoides ad summam fertur nasi radicem; narium totam ferè cavitatem opplens. Tres illius ossis sunt partes. Prima multis foraminibus percuta, cribrosa dicitur: secunda in narium cavitare rara & fungosa, dicitur spongiosa: tertia tenuis & læuis vocatur plana. In superiore illorum ossium parte duo eminent tubercula, sicut mammillarum papillæ, quos processus vocant mammillares; nervi sunt mollissimi à cerebro prodeuntes.

Partes internæ nasi.

Certum est secundò, propriam sedem odoratus nec esse cerebrum, ut malè sensisse videtur Galenus; neque membranam narium, ut censuit Auerroës; neque os extremi nasi, ut vulgò tribuitur Aristoteli; sed processus illos mammillares, quos dixi. Non est enim cerebrum, in quo certum est odores non sentiri. Neque membrana illa quæ sparsa est per totum nasum, quia sic absque respiratione odores perciperentur; probatque ratio eadem non residere olfactum in toto naso; ossa verò non sentiunt: ergo fit olfactus in mammillaribus carunculis, quæ aptissimæ sunt ad sensum odoratus.

Sedes odoratus.

Quæritur primò, quare animalia quæ respirant, non olfaciant nisi respirando.

Respondet Aristoteles causam esse, quia datur operculum intra nasum in via ad sensum, quod sola respiratione aperitur. Hoc autem Galeno & Medicis non placet, eò quod ex anatomia constet nullum dari tale operculum intra nasum. Verum nomine operculi non intellexit Philosophus partem aliquam similem palpebræ, quæ tegit oculos; sed viam illam arctissimam in interiori parte nasi, quæ respiratione dilatatur.

Odoratus cum respiratione.

Quæritur secundò, quid sit, & quomodo fiat sternutatio.

Respondet, quando cerebrum humoribus & vaporibus nimis est oppletum, tunc expellente illos natura fieri sternutationem. Fit autem hoc modo. Calor capitis rarefacit vapores inclusos, & redigit eos in flatum, qui cum aliqua postmodum violentia per angustos narium meatus exeuntes, fornum edunt, quem sternutationem appellamus; ideo qui paratus est ad sternutandum, si fricat oculos aut narium medium, vel nullo modo, vel minus sternutat; quia vel ille vapor tunc exit per oculos, vel dissipatur in cerebro: ideo qui solem aspicit, facile sternutat, quia humores sole calefacti, & rarefacti fiunt vapores.

Sternutatio.

SECTIO II.

De sensu gustus.

Certum est primò, saporem rectè definiri, *Est Saporis definitio facta ab humido aqueo, in siccis terreo, immutatio gustus.* Ita tradit Philosophus *lib. de sensu & sensibili*, c. 6. Significat autem saporem esse qualitatem

Saporis definitio.

litatem secundam ortam ex ea temperie qualitatum, quâ humiditas aquea comprehendit & superat siccitatem terream: quæ omnia ex dictis de odore perspicua sunt. Tantum addo, tria semper requiri necessarium ut resulter sapor, siccitatem quandam terrestrem, non autem igneam; humiditatem aqueam, & calorem qui utramque concoquat & commisceat; ita tamen ut humiditas excedat aliquo modo siccitatem. Posset obijci, piper & alia huiusmodi esse siccissima; & tamen acutissimi saporis. Sed occursum tamen supra est, cum dixi, saporem esse posse in rebus siccis, sed illum potius oriri ab humiditate quam à siccitate.

Certum est secundò proprium organum gustus esse linguam, cuius tota fabrica data nuper est, cum dixi de loquutione. Igitur linguæ nervus interior sensorium est gustus, non caro exterior, quæ medium gustus est, non organum. In eius acumine gustus est acrior; unde quoties sentire nolumus saporem cibi alicuius molestioris, demittimus eum in partes linguæ inferiores, ubi sunt tonsillæ, id est duæ glandulæ carneæ sitæ ad radices linguæ, ubi generatur salivæ. Neque in sola lingua facultas est gustus, sed in toto etiam palato. Unde constat, etiam gustum esse sensum distinctum à tactu, à quo & obiecto differt, & organo.

SECTIO III.

De sensu tactus.

Certum est primò, proprium obiectum tactus esse primas quatuor qualitates, & plures etiam à secundis, molle, durum, leve ac graue; quæ tamen duo non percipiuntur per se primò, sed per impetum quem imprimunt; alioqui etiam tangendo lapidem in terra sentiremus eius gravitatem.

Dubitarum autem primò, quodnam sit obiectum tactationis dolorificæ, quando per scissionem v. g. sentitur aliquis dolor. Non enim est difficile assignare obiectum causans dolorem, siue disconueniens tactui, quando comburitur manus v. g. quia scilicet calor ille disconueniens est; idemque dico de delectatione causata per conuenientem aliquam qualitatem; sed non est sanè facile dicere, quodnam sit obiectum disconueniens causans dolorem in sensu tactus, quando fit vulnus v. g. & scinditur membrum aliquod; ibi enim nulla producitur noua qualitas difformis tactui; scissio autem spectat potius ad sensibile commune, quam ad sensibile proprium.

Respondent multi cum Vasque, produci ab illa scissione qualitatem aliquam innominatam, quam appellant dolorificam, eamque solam esse obiectum disconueniens sensationis illius, quæ vocatur dolor. Et similiter etiam obiectum delectabile qualitas diceretur conueniens, producta per aliquam rem externam. Verum hæc qualitas fictitia est, ut constabit ex dicendis in morali, & nullo modo est necessaria, ut constabit statim. Sed neque dici potest durtiem corporis scindentis esse obiectum disconueniens, cum etiam ablato ense sentitur dolor.

Respondeo igitur tria in illo dolore distinguere necessarium debere. Primò ipsum obiectum disconueniens; secundò sensationem, seu perceptionem obiecti huius disconuenientis, qui appellatur propriè dolor causalis, soletque vulgò appellari dolor: tertio actum appetitus, qui est verus & formalis dolor, cuius obiectum immediatum est dolor ille causalis, seu tactio disconuenientis obiecti. Non hic queritur de duobus postremis, sed de primo illo

A disconueniente, à quo causatur dolor causalis in tactu, & formalis in appetitu. Dico autem, illud obiectum esse disconuenientem aliquam qualitatem simul sumptam cum diuisione cōtinui; quod enim non sit sola qualitas excedens, probatur; quia dolorem longè alium sentit qui vulneratur, & qui æstare vehementem sentit calorem. Quod verò nō sola etiam sit diuisione continui, patet, ut dixi; quia illud est tantum sensibile commune, quod sine sensibili proprio non causat sensationem disconuenientem. Vtrumque igitur simul sumptum obiectum est difforme tactui, causatiuum doloris. Quod idem de obiecto delectationis affirmari debet.

Dubitarum secundò, vtrum tactus percipiat qualitates illas, quas in proprio habet organo; an verò eas duntaxat, quæ sunt in subiecto extrinseco.

B Respondeo, sensum tactus eas solum percipere qualitates, quæ sunt extra organum, non autem eas, quas in proprio habet subiecto; alioqui sensus esset in perpetua sensatione, cum in toto tactus organo semper sint tangibiles aliquæ qualitates. Et ratio esse potest, quia nunquam tangibiles qualitates producant sui species in aliquo organo, quin illud alterent realiter. Cum ergo non alterent realiter organum in quo sunt, non alterant etiam illud intentionaliter. Febricitantes idèd calorem in omnibus membris vehementem sentiunt, quia sanguis calidior carnem & nervos adurit. Lumen in subiecto, in quo est, producere aliquando potest calorem; neque tamen calor existens in organo producere in eo potest sui speciem; quia productio caloris non exigit productionem noui luminis; productio autem specierum, productionem exigit caloris; cum alteratio intentionalis, ut dixi, non fiat sine alteratione reali.

Dubitarum tertio, vtrum sensu tactus ex solum qualitates percipiantur, quæ sunt excellentes, id est quæ superant qualitatem existentem in ipso organo.

C Respondeo primas quidem qualitates non percipi à sensu tactus nisi excedant primas eas qualitates, quæ sunt in organo; quia istæ qualitates, ut dixi, non producant sui species sine reali alteratione, quod experientia ipsa docet; si enim manus sit valde calida, minores non sentit calores. Qualitates autem, quamvis minus intensæ fuerint, tactu tamen percipiuntur; manus enim mollis æqualem sentit molliorem alterius manus. Fortassis etiam ratio esse poterit, quia hæc videntur esse potius sensibilia communia, cum mollietates per solum motum sentiatur, durities verò per negationem motus. Dixi autem alias obiectum denudari debere conditionibus sensibilis proprii, non conditionibus sensibilis communis.

D Hinc sequitur, quod quanto vna qualitas remissior est in organo tactus, tantò magis percipitur remissior qualitas in obiecto; ut si manus habeat calorem duntaxat ut vnum, percipiet calorem ut duo, ut tria, &c. Si verò calida sit ut sex, non percipiet calorem nisi ut septem, vel ut octo. Itaque quanto plus est in tactu de contraria qualitate, v. g. plus de calore, tantò remissiolem poterit sentire frigiditatem in obiecto; quia si nullus in tactu est calor, necessarium est frigus, sicque melius sentietur frigiditas obiecti, licet minor.

E Et hæc est ratio, quare lacrymæ flentibus calidæ, ridentibus frigidæ appareant; cum tamen illæ semper eodem se habeant modo. Ratio, inquam est, quia ridētibus facies valde calida est, propter diffusum sanguinē; idèdque lacryma quæ temperata est, frigida sentitur. Lugentibus verò propter fugā sanguinis ad cor, facies frigida est, & ob id lacryma videtur